

Herrman nekding wjögauwe

néző, rideg felvilágosodástól felfuvalkodott szakköreinkben igen ritka, rendkívüli módon tudom méltányolni azt a bölcs és tapintatos kiméletet, a mely a m. t. dr. úr felszólalásában az ártalmatlan népies hagyományos szokásos eljárás iránt nyilatkozik, sőt azt a tudós dölyftől ment, elfogulatlan jóindulatot, a mely az ilyenemű hasznos fogásokat méltányolni tudja. Ez arra bátorít fel engem, hogy felhívjam a m. t. dr. úrnak és az önéhez hasonló alkalommal rendelkező szaktársainak figyelmét, ennek a dolognak kiváló ethnographiai fontosságára.

Nem czéлом itten fejtegetni a népies hagyományoknak tudományos jelentőségét; csak arra akarok rámutatni, hogy a traditiók közt igen jelentékeny helyet foglalnak el a gyermekszülésre és az ezzel összefüggő állapotokra és tényekre vonatkozó. A dolognak misztikus természete, igazán életbe vágó volta mélyreható képzeletet, felfogást, hitet keltett, s ezek a legjelentősebb szertartásokat, eljárásokat és fogásokat hozták létre, a melyek mint babonák, kuruzslások, megrögzött szokások hagyományosak lettek s így megőrizték a nép ősi, történelemelőtti, pogány világnézetének, tudatának, állapotának, kulturájának maradványait, nyomát. S hogy e téren talán még több, s még régibb alakjában megmaradt, mint a hagyományok más térein, ezt a dolog életre ható fontossága és titkos, úgyszólván diszkret természete mellett különösen az okozhatta, hogy e kényes titokzatos mesterséggel egy külön osztály foglalkozott, a melynek tagjait a legtöbb nép a régi néphit hagyományosai, letéteményesei képen tekinté. A bábá név is egy mitologiai alakkal függ össze (pl. vasorru bábá) s az »okos asszony« egyuttal általában javas asszony, megcsináló néni, kuruzsló, babonás hirben állott s áll néhol ma is.

A kuruzsló bábát a gyermek-orvos váltja fel, a mint a néphitet a tudás, a hagyományt a tudomány. De ennek nagy szüksége van amarra, s ennek legfontosabb problémái közé tartozik amaz. A társadalom a traditiók közérvényü conventiója és a nemzeti szellem közös hagyományok tömör, szerves, élő, activ és productiv megalakulása.

Igenis, tanító, lelkész, jegyző, orvos urak, üzzük el a babonák rejtelmes és sejtelmes homályát a felvilágosodás fáklyával, de gondoljuk meg, hogy a babona, a néphit, a hagyomány, az ősi szokás, a nép ősi, eredeti, szellemi és erkölcsi világának maradványa, ősi multjának egy dokumentuma és mielőtt megsemmisítőnk az életben, mentsük meg a tudomány számára. Könnyen megtehetjük és tegyük meg, ha nem látjuk is be egészen, hogy mi lehet a haszna. A tudomány, habár talán csak az utókorban is, ha végérvényesen meg akarja oldani a nemzetek keletkezésének, szétválásának, összeolvadásának, egymásra hatásának problemait, s codificálni a népek életének törvényeit, a hagyományokat illető feljegyzéseinkre fog támaszkodni, mint a néplélek archivumaira!

És ez egy kissé már elvont elmékedések ebben a konkrét kérdésben kulminálnak: M. t. dr. úr, gyűjtse és gyűjtse mindazon népies, hagyományos, szokásos fogásokat, babonákat, hiedelmeket, kuruzslásokat, ráolvasásokat, orvoslásokat stb., a melyek a szülésre és áldott állapotra, a gyermekágyra stb. vonatkoznak és a melyeknek főtudói a falusi, ugynevezett czédulásbábák.

A m. t. dr. úrnak kitünő tisztelettel
Budapest, 1890. decz. 15.

alázatos szolgálja:
Dr. HERRMANN ANTAL.

Folytatás a mellékleten.

**Nagyságos dr. Novák Endre igazgató főorvos
stb. úrnak.**

Mélyen tisztelt uram!

*Kelet. 1890
51. nán*

A »Kelet«-nek, a melynek figyelmes olvasója vagyok, — 50. számában nagy érdeklődéssel olvastam a m. t. dr. úrnak a bábá oktatásra vonatkozó igen szakszerű és érdekes fejtegetéseit, a melyeket úgy demographiai, specialiter közegészségügyi szempontból, mint a nép felvilágosodása és erkölcsi érzetének tökéletesítése tekintetéből, mit távollevő laikus is nagyon helyeslendőnek tartok. De a m. t. dr. úr igen bölcsen és avatottan a dolognak olyan oldalait s mondhatni forduló pontjait is érinti, a melyekhez legyen szabad nekem mint ethnographusnak szerényen hozzászólanom.

Igen is rendkívül szükségesnek tartom azt, hogy a káros, sőt itt épen végzetessé válható babonák, mint mindenütt a népéletben, úgy különösen a szülésre s az ezt megelőző és követő állapotokra nézve, kiirtásának. Mint oly jelenséget, a mely a hagyományt le-

Ungvár, 1890. december 21.

Előfizetési ára:

Félévre 2 frt.
Negyedévre 1 frt

Egy példány ára 10 kr.

Kapható: a helybeli hírlap elárusítóknál.

Hirdetmények s az előfizetési díjak a kiadóhivatalra küldendők.

K

MAGYARORSZÁGI GÖRÖG

ME

Előfizetési felhívás

a
„KELET“

1891. évi folyamára.

Az új év beálltával tisztelettel kérjük t olvasóinkat az előfizetés mielőbbi szives megújítására, hogy a lap további szétküldésében fennakadás ne álljon be.

Előfizetési ár:

Negyedévre 1 frt
Félévre 2 frt

Együttal kérjük mindazokat, kik előfizetési díjakkal még a múlt évről is hátralékban vannak, hogy sziveskedjenek azokat póstautalványnyal mielőbb beküldeni.

A „KELET“ szerk. s kiadóhivatala

Ne várjunk, de tegyünk.

»Dimidium facti, qui bene coepit, habet.«

Megszokott dolog nálunk katolikusoknál, mindent csak a püspökök kezeiből várni, és ez talán helyesen is van. Ámde bizonyos, hogy a jóakarát s ügybuzgóság püspökeinknél sem teremheti meg mindig a várt eredményt, kiváltképpen midőn olyan »de rebus majoris momenti« kongrua-féle ügyről van szó! Ilyenkor az alsó közegek tömeges hozzájárulása nagyon sokat tehet az ügy keresztülvitelénél, és a várt sikert csaknem egészen biztosítja is. Hiszen Csáky miniszter őnmaga szerint az autonómiát is alulról kell kezdeni; tehát kezdjük meg!

Hogy a kongrua kiegészítésénél ez idő szerint égetőbb ügy nem foglalkoztathat minket, az köztudomásu dolog lévén — róla sokat értekezni feleslegesnek tartom annál is inkább, mivel a „Kelet“ ez évi 45. és 49. számaiban igen helyes eszmék lettek kifejtve, melyekhez csekélységem részéről csak annyit óhajtok megjegyezni, hogy nem elégséges egyedül püspökeinktől várni a kezdeményezést, a hathatós köz-

se engedni, mondván, hogy a püspökök a legnevezőbb nyilatkozatokra hangolta, és egyháztársadalmát politikai viszonyainkra fényt, derűt árasztott, meggyőzve elleneinket arról, hogy közöttünk kákán csomókot hiába keres az ármány. Mi a kath. egyháznál feltétlenül hű fia, és a magyar hazának őszinte igaz és odaadó polgárai voltunk, vagyunk és lenni óhajtunk.

Ezek kapcsában nem szabad a »Felvidéki Sion« egyházi folyóiratunk érdemeit is kellően nem méltányolni, mint a melyről a »Magyar Állam« és »Religio« igen előnyös elismeréssel nyilatkozott. És méltán, mivel egyházunk rituális ismereteinek közlésével, és egyéb utbaigazításaival elvitázhatlan szolgálatot tett már ez ideig is keleti szertartásunknak, úgy hogy idestovábbá nélkülözhetlenné vált.

Sajnos azonban az, hogy ezen két lapunk egymás mellett há megfér is, de az erőket el-